

«Φαρισαίοι, ταπεινωθείτε».

Επίσκοπος Αυγουστίνος Καντιώτης (†).

Εάν, αγαπητοί μου, ρίξουμε μια ματιά γύρω στη φύση, θα δούμε κάτι εκπληκτικό, ότι όλα τα δημιουργήματα προσεύχονται, καθένα με τον τρόπο του. Η θάλασσα ευχαριστεί το Θεό με το φλοίσβο των κυμάτων της, το ρυάκι με το κελάρυσμά του, τα δέντρα με το θρόισμα των φύλλων τους, τα πουλιά με τη μελωδία τους, τα άστρα με το φως τους που τρεμοσβήνει... Είδατε και την όρνιθα όταν πίνει νερό; Σε κάθε γουλιά σηκώνει το κεφάλι ψηλά, σα να λέει «Θεέ μου, σ' ευχαριστώ».

Από το ιερό αυτό προσκλητήριο μπορούσε ν' απουσιάζει ο άνθρωπος; Και ο άνθρωπος προσεύχεται. Από τα παιδικά μας χρόνια η καλή μητέρα μάς έμαθε να σταυρώνουμε τα χεράκια μπροστά στο εικόνισμα της Παναγίας και να ψελλίζουμε μια απλή προσευχή στον ουράνιο Πατέρα – αλησμόνητες στιγμές. Αργότερα μάθαμε κοντά στ' άλλα παιδιά να απαγγέλλουμε στην εκκλησία το «Πάτερ ημών» και το «Πιστεύω» και μαζί με όλο το εκκλησίασμα να παρακαλούμε τον Κύριό μας.

Η ευγενέστερη εκδήλωση της ανθρώπινης καρδιάς είναι η ώρα της προσευχής. Το κτίσμα επικοινωνεί με το Δημιουργό του. Είναι η στιγμή που ο άνθρωπος αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει για τις τόσες ευεργεσίες, αλλά και η στιγμή που, γεμάτος θλίψη και μη έχοντας ελπίδα

βοηθείας, καταφεύγει στην παντοδυναμία του και ζητάει βοήθεια και προστασία.

Αλλά, αδελφοί μου, τι βλέπω, τι ακούω; Ο άνθρωπος και την ώρα αυτή τη βεβηλώνει· την ώρα της προσευχής αμαρτάνει. Μα πώς; Την απάντηση μας δίνει ο Χριστός με τη σημερινή παραβολή του τελώνου και του φαρισαίου (Λουκ. 18:10-14).

Ο Κύριος μας μεταφέρει στο ναό του Σολομώντος εν ώρα προσευχής των Ιουδαίων. Ο άνθρωπος εκεί ένιωθε την παρουσία του Θεού, ότι ο Θεός κατεβαίνει σ' αυτόν και αυτός ανυψώνεται στο Θεό. Πλήθη, λοιπόν, μπαίνουν στο ναό με ευλάβεια, για να προσευχηθούν. Οι κινήσεις και η στάση τους είναι αθόρυβες.

Την ιερότητα όμως αυτή διαταράσσει κάποιος. Είναι ο φαρισαίος. Τι κάνει αυτός; Αποφεύγει τους άλλους, βαδίζει μόνος. Το βάδισμά του υπερήφανο, το παράστημά του αγέρωχο. Θεωρεί ότι αυτός είναι άγιος, δίκαιος, καθαρός· δε συμφύρετε με άλλους, μη τυχόν τον μολύνουν. Επί τέλους εισέρχεται με θόρυβο. Πρέπει οι άλλοι να σταματήσουν και να στρέψουν το βλέμμα σ' αυτόν. Μία προσευχή πρέπει ν' ακουστεί, η δική του. Κατευθύνεται λοιπόν στο μέσον του ναού και σηκώνει τα χέρια για ν' αρχίσει να προσεύχεται σε τόνο υψηλό.

Αλλ' αυτό δεν είναι προσευχή. Η προσευχή του φαρισαίου είναι εμπαιγμός του Θεού. Δεν σκέφθηκε, ότι απέναντί του δεν έχει κανένα απλοϊκό Ιουδαίο αλλ' Εκείνον που τρέμουν τα σύμπαντα. Φουσκωμένος από εγωισμό δεν εννοεί να σκύψει το κεφάλι, να γονατίσει και να ζητήσει έλεος. Και αρχίζει λοιπόν.

Αρχίζει με το «ευχαριστώ». Για ποιο πράγμα άραγε ευχαριστεί το Θεό; Για την υγεία, για τα πλούσια αγαθά που σκόρπισε στο σπίτι του, γιατί τον φύλαξε από την αμαρτία; Για ποιο ευχαριστεί; Ακούστε τον: «Ευχαριστώ σοι ότι ουκ ειμί ώσπερ οι λοιποί των ανθρώπων, άρπαγες, άδικοι, μοιχοί, ή και ως ούτος ο τελώνης· νηστεύω δις του Σαββάτου, απόδεκατώ πάντα όσα κτώμαι». Σ' ευχαριστώ, Θεέ μου, γιατί δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους· δεν αρπάζω τα ξένα πράγματα και χρήματα, δεν

είμαι άδικος, δεν είμαι μοιχός, δεν είμαι σαν κι αυτό τον αμαρτωλό τελώνη· επιπλέον νηστεύω δύο μέρες τη βδομάδα, κι από τα αγαθά μου δίνω το ένα δέκατο... Την προσευχή αυτή την έκανε στο Θεό; Την έκαμε για τους ανθρώπους, ν' ακούσουν τις αρετές του και να τον θαυμάσουν.

Μετέτρεψε δηλαδή και τη στάση της προσευχής σε βήμα επιδείξεως. Πού η συναίσθηση, πού η κατάνυξη, πού η ταπεινή στάση, πού η συνείδηση της αμαρτωλότητάς του και η εκζήτηση του ελέους του Θεού; Αυτός περιστρέφεται στον εαυτό του. «Δεν είμαι άρπαγας, δεν είμαι άδικος, δεν είμαι μοιχός...». Δεν είσαι αυτά, αλλ είσαι εγωιστής και υπερήφανος. Και στο Θεό περισσότερο μισητή από κάθε άλλο πάθος και κακία είναι η υπερηφάνεια. Μακάρι να ήσουν άρπαγας, άδικος, μοιχός και να μην ήσουν υπερήφανος. Διότι τότε η ταπείνωση θα σε οδηγούσε σε μετάνοια και έτσι θα είλκυες το έλεος του Θεού.

Ω φαρισαίε· έφυγες φουσκωμένος από το ναό, γιατί κατόρθωσες ν' αποσπάσεις το θαυμασμό των ανθρώπων· σε μακάρισαν και σε έκριναν ως καλόν. Συμφώνησε όμως με την κρίση αυτή και ο Θεός; Σου είπε μπράβο ο Θεός; Δέχτηκε την προσευχή σου; Τέτοια προσευχή δε φτάνει σ' αυτιά του Θεού. Γι' αυτό ο Χριστός, έχοντας υπόψιν του αυτές τις καταστάσεις, είπε πώς πρέπει να προσευχόμαστε: Θέλεις, άνθρωπε, να επικοινωνήσεις με τον ουρανό; Κλείσου στο ταμείον σου, στην κάμαρά σου, κι εκεί ενώπιος ενώπιω πες στο Θεό τα αιτήματά σου (βλ. Ματθ. 6:6). Προσευχές φαρισαϊκές πηγαίνουν χαμένες.

Να λοιπόν πώς, με την υπερηφάνεια, είναι δυνατόν ακόμα και κατά την ώρα της προσευχής ο άνθρωπος να αμαρτήσει φοβερά.

Μα γιατί να μείνουμε με τη θλιβερή εικόνα του φαρισαίου; Ο Κύριος στην παραβολή μας παρουσιάζει, στον ίδιο ναό, και την ιδανική εικόνα προσευχομένου ανθρώπου. Εκεί είχαμε έναν εγωιστή και υπερήφανο, εδώ έχουμε ένα ταπεινό και συνετό άνθρωπο. Ποιος είναι αυτός; Ο τελώνης. Εξετάζει κι αυτός τον εαυτό του. Ο φαρισαίος έβλεπε όλο αρετές· ο τελώνης βλέπει όλο αμαρτίες. Από τα χείλη του φαρισαίου έβγαινε ένα ευχαριστώ γεμάτο αυταρέσκεια· από τα χείλη του τελώνη βγαίνει ένα «ιλάσθητί μοι τω άμαρτωλώ» (Λουκ. 18:13) γεμάτο πόνο καρδιάς. Εκείνος

κόμπαζε, τούτος χτυπά τα στήθη του. Εκείνος δεν ένιωθε ποιον έχει απέναντί του, τούτος νιώθει ότι απέναντί του είναι ο Θεός, ο μόνος άγιος και τέλειος, εκείνος που η αρετή του «εκάλυψεν ουρανούς» (Αμβ. 3:3). Νιώθει πως είναι ένας άθλιος και ελεεινός αμαρτωλός. Ούτε καν τα μάτια του σηκώνει. Πώς τα βλαμμένα μάτια ν' αντικρίσουν τον ήλιο; Και πώς ο αμαρτωλός άνθρωπος ν' αντικρίσει τον άγιο Θεό; Πονά, κλαίει, οδύρεται, χτυπά τα στήθη του και φωνάζει· «Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τω άμαρτωλώ».

Ω καρδιά ταπεινή, που κατάλαβες τα ύψη του Θεού, και τη δική σου αθλιότητα! Που δεν ήρθες για επίδειξη, ούτε για ν' αποσπάσεις το θαυμασμό ανθρώπων, αλλά ήρθες να πεις τον πόνο σου, να εξομολογηθείς την κατάστασή σου, να ζητήσεις το έλεος του Θεού και την αγάπη του!

Γι' αυτό η προσευχή του τελώνη δεν πήγε χαμένη. Θα νόμιζε κανείς, ότι ο άνθρωπος αυτός, σαν αμαρτωλός, δεν θα εισακούετο από το Θεό, αφού όλοι τον περιφρόνησαν και περισσότερο ο φαρισαίος. Ω, η κρίση των ανθρώπων τις περισσότερες φορές είναι λανθασμένη. Δεν ξέρουμε τι γίνεται στο εσωτερικό της καρδιάς του καθενός. Η κρίση των ανθρώπων ήταν καταδίκη του τελώνη, η κρίση όμως του Θεού δικαίωση. Οι άνθρωποι τον περιφρόνησαν, μα ο Θεός δέχθηκε την προσευχή του. Η ταπείνωση του τελώνη είλκυσε την αγάπη του Θεού.

Και σήμερα, αγαπητοί μου, υπάρχουν φαρισαίοι και τελώνες. Και σήμερα άνθρωποι έρχονται στην εκκλησία να προσευχηθούν. Πόσοι, όπως ο φαρισαίος, δεν έρχονται με ύφος υπερήφανο, με παράστημα αγέρωχο! Πόσοι και πόσες δεν κάνουν μεγάλους σταυρούς για να επιδειχθούν! Πόσες δεν έρχονται όχι για να προσευχηθούν, αλλά για να επιδείξουν το φόρεμα, το επανωφόρι, τα βραχιόλια τους, με σκοπό ν' αποσπάσουν το θαυμασμό, να γίνουν θέμα συζητήσεως! Πόσοι δε λένε «Σ' ευχαριστούμε, Θεέ, γιατί είμαστε καλύτεροι απ' τους άλλους»; Πόσοι δε λένε, ότι εγώ είμαι καλός χριστιανός! Αλλ' υπάρχουν πάντοτε και οι τελώνες. Εκείνη η γερόντισσα, πού κάθεται στη γωνιά της εκκλησίας και με συντετριμμένη καρδιά λέει, Παναγία μου σώσε με, στον τελώνη μοιάζει. Ω άγιες ψυχές!

Απευθύνομαι στους φαρισαίους. Φαρισαίοι της εποχής μας, μην επαναπαύεστε στο τι λένε οι άνθρωποι για σας. Εξετάστε τον εαυτό σας, μήπως ο όφιος της υπερηφάνειας σας δάγκασε και νοσείτε. Εξετάστε να δείτε αν ο Θεός είναι μαζί σας. Και αν όχι, κλάψτε, πενθήστε και πέστε κ' εσείς «Ιλάσθητι ημίν τοις αμαρτωλοίς», για να δικαιωθείτε. Διότι ουδείς αναμάρτητος. Σε όσα ύψη αρετής και αν φθάσετε, σε κάτι θα υστερείτε. Για αυτό ταπεινωθείτε ενώπιον του Θεού, για να σας υψώσει (βλ. Ιακ. 4:10, Α' Πέτρ. 5:6). Διότι ο Θεός «υπερηφάνους αντιτάσσεται, ταπεινοίς δε δίδωσι χάριν» (Παροιμ. 3:34, Ιακ. 4:6, Α' Πέτρ. 5:5).

Ομιλία σε Ι. Ναό των Αθηνών την 2-2-1958.

Πηγή : <https://www.koinoniaorthodoxias.org/>